

Paul de Mont, 1895-1950, onder redactie van Rozemie Steyaert en Frédéric van Waeijenberge. Ninove, Werkgroep Abdij Ninove, 1995, 72 p., ill., ISBN 90 80277 31 2

De toneelschrijver, journalist en politicus Paul de Mont behoort tot de minder bekende figuren in de Vlaamse Beweging. Niettemin zijn er, zoals ook uit deze studie blijkt, voldoende belangwekkende momenten en activiteiten in zijn leven geweest om hem in de galerij van de Vlaamse Beweging op te nemen. De Werkgroep Abdij Ninove, de stad waar generaties van de familie De Mont hebben geleefd en gewerkt, heeft leven en werk van Paul de Mont nader bestudeerd. Naast een woord vooraf door zijn collega-journalist Gaston Durnez staan Jozef Van der Speeten en Jos de Mont voor De Monts levensverhaal, Koen Maegherman tekent voor diens letterkundig werk en Frédéric Van Waeijenberge en Rozemie Steyaert behandelen zijn politieke en journalistieke arbeid.

Paul de Mont streed aan het IJzerfront, waar hij zeer zwaar gewond raakte. Beide benen werden geamputeerd. Dank zij de steun van zijn vrienden en zijn Franse vriendin en latere echtgenote Camille Bertrand wist hij de fysieke en psychische schok te boven te komen. Over activiteiten in de Frontbeweging vernemen we niets. Na de oorlog werkte hij als stadsontvanger in Ninove, maar hij schreef toen ook al toneelstukken. Hij had aan het front Oscar De Gruyter leren kennen en ook zijn verre verwant Pol de Mont moedigde hem in literis aan. Van 1930 tot 1936 werkte

hij mee aan *Het Algemeen Nieuws*, het culturele en politieke bijblad bij Karel Van Wijnendaeles zeer populaire *Sportwereld*.

De Mont was vlaamsgezind, katholiek en voorstander van een unitaire Belgische staat. Tegelijk was hij vanuit zijn oorlogservaringen, zoals zovelen van zijn collega's overtuigd pacifist geworden en betoonde hij zich actief in de verschillende vredesbewegingen in de jaren twintig en dertig. Merkwaardig is vanuit deze optiek dan ook zijn keuze voor het Rexisme in 1936.

Zoals veel tijdgenoten had hij behoefte aan meer dynamiek, aan hervormingen op het punt van de parlementaire democratie, aan krachtiger politici en een verlangen naar een op het Engelse model geïnspireerd twee-partijen-systeem. Zijn overstap en zijn aanvaarding van een gecoöpteerd senatorschap riepen scherpe kritiek op met name onder zijn vrienden. Als politicus verdedigde hij de neutraliteit van België, beklemtoonde hij de waarde van het gezin en het corporatisme en bepleitte hij in zake het taalvraagstuk de eentaligheid van Vlaanderen. Een aantal keer hield hij zelfs een pleidooi voor decentralisatie en federalisme in de Belgische staat. Zo sprak hij in de Senaat over deze materie in november 1936 :

“Er is in de huidige omstandigheden maar één uitweg die de vrede en verstandhouding tusschen de beide nationale gemeenschappen kan verzekeren, die het gewelddadig konflikt tusschen de beide volksgemeenschappen kan verhoeden. Het is de omvorming van België tot een nieuwen staat, met voor Vlaanderen en Wallonië het ruimste zelfbeschikkingsrecht dat vereenigbaar is met het voortbestaan van het koninkrijk.”

In die lijn en vanuit de idee van de tweepartijestaat moeten zijn bemoeienis met het akkoord tussen Rex en het Vlaams Nationaal Verbond gezien worden. Een akkoord dat ondanks de gemeenschappelijkheid van de kritiek op de parlementaire democratie toch twee te ver uiteenlopende ideologieën moest binden. Het akkoord bezweek in september 1937 en krap twee jaar later hield De Mont het bij Rex voor gezien. De breuk kwam door De Mont en Convents steun aan de regering-Van Zeeland inzake de benoeming van Adriaan Martens, een oud-activist, als lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde. Op 14 februari 1939 verbrak De Mont de relatie met Léon Degrelle.

In de Tweede Wereldoorlog bleef De Mont, die zeer anti-Duits was, buiten de politiek. Hij wijdde zich aan het schrijven van enkele toneelstukken. Na de oorlog hernam hij zijn journalistieke werk op beperkte schaal en schreef hij commentaren op het internationale nieuws in *De Denderklok*, een dagblad uit Ninove.

Uit zijn verschillende toneelstukken, die kritisch en nauwkeurig geanalyseerd worden, spreekt een sterke betrokkenheid, wanneer het gaat om geloofszaken. Duidelijk blijkt dit in zijn stuk over Willem de Zwijger, dat hij in 1933 schreef op verzoek van het Algemeen Nederlands Verbond en het Diets Studenten Verbond. Politieke en morele dilemma's komen aan de orde in zijn in de oorlog geschreven stukken *Dietbrand*, 1941, en *Artevelde's val*, opgevoerd in 1948.

Al met al is het terecht dat de tijdelijk in de politiek verdwaalde, literair begaafde Paul De Mont met deze zorgvuldig geschreven studie aan de vergetelheid is onttrokken.

PIETER VAN HEES
PROF. R. BOSLAAN 95, NL-3571 CP UTRECHT